

Eesti teaduspoliitika peab oma näo pöörama Eesti poole

Avalik pöördumine Eesti teaduse ja Eesti-uuringute rahastamise asjus

Lugupeetud Eesti Vabariigi President, Vabariigi Valitsus, Riigikogu, haridus- ja teadusminister, kultuuriminister, Teadus- ja Arendusnõukogu, Eesti Teaduste Akadeemia

Pöördume Teie poole murega Eesti teaduse valdkondliku järjepidevuse, Eesti-teemaliste alus- ja rakendusuuringute jätkumise, ja laiemalt – Eesti Vabariigi põhiseaduse täitmise pärast.

Seoses Eesti teaduse üldise alarahastatuse ning rahastuspoliitika orienteeritusega rahvusvahelisele tipp-teadusele ja tehnoloogilisele innovatsioonile näeme muret tekitavaid arenguid, mis seavad ohtu Eesti teaduse laiapõhjalisuse ja valdkondliku mitmekesisuse, Eesti-alaste uuringute jätkuvuse, rakendusliku teadustöö eesti keele ja kultuuri järjepidevuse tagamiseks ning seeläbi Eesti riigi põhialused.

Oleme veendunud, et Eesti teadus, sealhulgas Eesti-uuringud on rahvusvaheliselt kõrgel tasemel ja seda taset tuleb hoida. Siiski tahame rõhutada, et 1) vähestele tippudele suunatud rahastusmudel ei taga teadusvaldkondade laiapõhjalisust ja järjepidevust; 2) kui teadusprojektide rahastamisel peetakse silmas eelkõige teadustöö rahvusvahelist mõjukust, toob see paratamatult kaasa Eesti-keskse uurimistöö vähenemise ja teadustöö eestikeelsete ja Eesti ühiskonna jaoks oluliste väljundite alaväärtustamise; 3) neid tendentse võimendab praegune baasrahastussüsteem, kus asutuse põhitegevuste rahastamine sõltub otseselt asutuse projektirahade summast ning rahvusvahelise tunnustusega kõrgetasemeliste artiklite ja monograafiate arvust.

Eesti keelt, kultuuri, ajalugu, ühiskonda, loodust ei uuri ega dokumenteeri meie eest keegi teine ja Eesti riigil on põhiseaduslik kohustus tagada vahendid sellealaste uuringute jätkamiseks. Eesti Vabariigi teaduspoliitika peab rahvusvahelise tipp-taseme saavutamise ja tehnoloogilise innovatsiooni kõrval seadma üheks oma põhieesmärgiks ka Eesti-uuringute süstemaatilise rahastamise. Eriti murelikuks teeb meid see, et noorte teadlaste lõimimine teadustöösse on pingelistes rahastusoludes üha keerulisem ning nende karjäärivalikute tee jääb üha kitsamaks. Eesti riik on maailmas ainus, kelle kohuseks on hoolitseda Eesti-uuringute valdkonna teadlaste järelkasvu eest.

Meie, allakirjutanud, peame Eesti Vabariigi jätkusuutlikkuse ning keele ja kultuuri säilitamiseks möödapääsmatuks, et

1) teaduse rahastamist suurendataks vähemalt 1%-ni SKT-st, tagades lisanduvate vahenditega muuhulgas Eesti-uuringute rahastamise;

2) loodaks meetmed Eesti-uuringute laiapõhjaliseks ja stabiilseks rahastamiseks, mis ühtlasi tagaks teadlaste järelkasvu kõikides Eesti-uuringute valdkondades (sealhulgas humanitaar- ja sotsiaalteadustes);

3) suurendataks, sealhulgas vastavaid meetmeid luues, eesti keele ja kultuuri järjepidevusele suunatud teadus- ja arendustegevuste rahastust, mis toetaks teadus- ja kultuurikogude avalikkusele vahendamist uurimuste ja muude väljundite kaudu;

4) vaadataks üle teaduse rahastamisskeem, sealhulgas asutustele baasraha arvestamise põhimõtted nii, et need toetaksid paremini teaduse stabiilsust ja jätkusuutlikkust, Eesti suunal tehtavat teadustööd ja eestikeelseid teadusväljundeid (monograafiad, teadusartiklid, akadeemilised allikapublikatsioonid ja sõnaraamatud).

Eesti Iseseisvusmanifest seab riigi eesmärgiks “olla vääriliseks liikmeks kultuurrahvaste peres”. Kultuurrahvaks olemine tähendab eestikeelse (kõrg)haritlaskonna ja teaduse olemasolu ning eesti keele ja kultuuri, Eesti ühiskonna ja elukeskkonna teaduslikku uurimist.

EESTI KIRJANDUSMUUSEUM
EESTI KEELE INSTITUUT
UNDERI JA TUGLASE KIRJANDUSKESKUS
EESTI KUNSTIAKADEEMIA
EESTI MUUSIKA- JA TEATRIAKADEEMIA
EESTI RAHVA MUUSEUM